

ZAMFIR C. ARBURE

O CARTE

TIPARITA DIN ORDINUL M. S. IMPARATULUI RUSIEI

EDITIA A DOUA

BUCURESCI

TIPOGR. ZIARULUI „LUPTA” AL. LEFTERIU
1893.

Inchin aceste pagini

AMICULUI MEU

Dr. C. Istrati

Ca semn de stimă și iubire.

Z. F. ARBURE,

AUTOR Zamfir C. Arbuzi.
VOL O carte a Imp. Rusiei.
N 3518. NU ...1893.

PREFAȚA

Transilvania, Bucovina, Basarabia
— iată trei țeri locuite de neamul
românesc, care zac în momentul de
fața sub jugul greu al străinului.

În Transilvania lupta asuprașului
în contra asuprașitorului, a împilatului
în contra împilătorului de secolii să
conduce cu o tenacitate și tărie de
tótă lauda. Strivit sub călcâiul ma-
ghiarului, românul din Transilvania
adese ori ridică capul și atunci, ca
sub Horea și Cloșca, ardeă castelele
magnașilor unguri și fugea unguri-
mea consternată de răsbunarea ro-
mânilor.

În Transilvania lupta urmează:
acolo există ziare române, școale ro-
mâne, biserica română. Unii din ro-
mânii-transilvanenii lucrează pentru
mântuirea neamului lor pe calea le-

gală, posibilă într'o țară Constituțională, alții, fără credință în această cale, să gândească la Horea, Cloșca Crișan și Iancu cu strigătul seü „Pe ei!”

Orî cum însă, lupta există.

În Bucovina asemenea există școala română, biserica română, presa română.

Din Transilvania și Bucovina mereu ne vin știri, pe cari ziarele române apărătorii tenace a drepturilor naționale române, pururea le înregistrează în colonele lor.

Numai de pe Prut, numai din Basarabia, rare orî ne vin știrile privitoare la neamul nostru; numai de acolo nimic nu știm, par' că aü murit românii-basarabeni, par' că nu mai există!!

Și cu atât mai mult să strînge inima noastră de durere!

Groznic lucru e robia! Dar mai gro nică e tăcerea mormîntului!

Robul să revoltă și une orî reușeste a sfărîma lanțurile, ce 'l încatenează; mormîntul rămîne mut pînă la reînviere!

Dar iata c'o voce să aude de peste Prut — vai! e vocea calăului!

* * *

Pe masa noastră de lucru, stă deschisă o carte rusească, ilustrată cu fototipii și gravure. Cartea aceasta, tipărită la Petersburg acum două luni, poartă următorul titlu: „*Basarabia, descriere istorică, cu voința Majestății Sale editată de ministerul de launtru.*“

Lucru firesc, că o asemenea carte, investită într'un mod fățiș cu caracterul unui op cu tot oficial, merită din partea noastră o atențiune specială.

Autorul cărței, d. P. N. Batiușcoff, a cărui fotografie împreună cu fotografia împăratului Rusiei, se află intercalată în această carte, merită din partea noastră asemenea câte-va cuvinte.

Să știe că după metoda unei critice constructive, care este actualminte la modă în Europa, e necesar, dând seamă de vr'un op, fie literar fie istoric, a limpezi într'un mod psihologic producțiunea, supusă cercetărei. Pentru acest anume scop să supune unei cercetări minuțioase viața, sufletul scriitorului și să explice cauzele, cari au hotărât caracterul operei sale.

De aceea, credincioși acestor principii, datorii suntem înainte de toate să cercetăm

cine este acest d. P. N. Batiuşcoff, care, prin ordinul (*soisvolenia*) Impăratului Rusiei, a scris sus numita carte.

D. Pompei Nicolaewici Batiuşcoff este camerierul curţii imperiale şi general civil (*deistvitelni statski sovetnik*). A început cariera sa în Polonia la Covno, unde la 1853 a fost şi vice-gubernator, apoi sub vestitul M. N. Muravieff a fost însărcinat cu rusificarea Poloniei, Pentru a ajunge cât mai iute la acest scop, Batiuşcoff concepuse un grandios proiect de a boteza pe poloni în religia ortodoxă, acuzând catolicismul ca aţîţă acest nenorocit popor contra Rusiei. Proiectul s'ă fu priimit în tocmai de către repausatul împărat Alexandru al II-lea, care a şi însărcinat pe autorul proiectului cu realizarea sa.

Investit cu puterea discreţionară, Batiuşcoff s'a pus pe lucru, şi cheltuind suma de 9.860.549 ruble a transformat în curând 1700 de biserici catolice din Polonia în biserici ortodoxe; asemenea cu ajutorul „nagaicei“ (biciul căzăcesc) a botezat peste 1.000.000 de poloni, agăţând la gâtul fiecăruia din botezaţii s'ei câte o cruciuliţă de argint. Despre acest milion de cruciuliţe cu un entusiasm nespus aminteşte biograful lui Batiuşcoff, d. L. Maicoff.

După această mare ispravă în Polonia d. Batiuşcoff a fost însărcinat de către împăratul Alexandru al II-lea cu organizarea

învățămîntului primar în Polonia. Investit și astă dată cu puteri discreționare, Batiușcoff s'a pus pe lucru cu aceeași ardoare muscălească, interzicînd chiar prin sate de a se vorbi polonește și silind pe sătenii a merge la biserica ortodoxă, ascultînd sf. Liturghie în limba rusă. Toate școalele polone fură închise și chiar p'acolo, unde polonezii se împotriviră de a trece în ortodoxie, s'a dispus ca catechisarea copiilor poloni să se facă în limba rusă, asemenea s'a ordonat ca sf. Evanghelie să nu se citească în limba latină, ci în limba rusă, ceea ce, precum se știe, este interzis de papa, căci catolicismul nu admite tălmăcirea Sf. Scripture.

După aceasta a două ispravă mare în Polonia, d-nu Batiușcoff, din rusificatorul Poloniei s'a transformat în *istoric*, scriind mai multe cărți de o istorie fantastică a Poloniei.

Operile sale fură tipărite pe comptul Statului, și ultimele volume despre „guvernamentele Liublin și Sedliț“ au apărut abia anul trecut. În prefața acestor volume găsim scris următoarele :

„După tipărirea acestor opere privitoare „la Polonia, M. S. Impăratul, pe temeiul „raportului ministrului de interne, stats-„secretarul Durnowo, a bine-voit să ordone „ca să se adaoge la operile scrise deja și „descrierea Basarabiei“.

Ordinul Țarului s'a împlinit. Cartea despre Basarabia a apărut și compune o adevărată continuare a scrierilor unui om, care a fost mâna dreaptă a vestitului Murawieff.

D. Batiușcoff nu s'a dezis în această nouă și ultima sa operă, ci din contra cu dânsa a încoronat activitatea sa rusoficatoare a provinciilor de la apus a imperiului moscovit.

Am zis cine este d. Batiușcoff, am dat dar să se înțeleagă cauzele, cari au hotărât scrierea sa.

Să trecem acum la scriere :

Pentru a lega scrierea sa despre Basarabia, cu operele despre Polonia, d. Batiușcoff tipărește în prefața noiei sale scrieri, următoarele cuvinte:

„De și Basarabia n'a 'apartținut nici o dată Poloniei, totuși ca o țară limitrofă cu Polonia, cu o populație mare slavo-rusă și de religia pravoslavnică, ea n'a putut să rămâie neatinsă de fanatismul magnaților poloni și a clerului catolic. Dar toate încercările de a corupe populațiunea pravoslavnică din Basarabia și a o face dușmană Rusiei, zadarnice au ramas. Având de hotare țerile ruse-antice, cari azi aparțin Austro-Ungariei, din cari cea mai apropiată este Bucovina, apoi Galiția, cu populațiunea sa rusă, numită de eătră francesul Rulier ruteni — de și un atare popor rus n'a existat nici o dată—Basara-

„bia a ramas credincioasă perceptelor sale
„antice.“

Și mai la vale :

„Din schița istorică a Basarabiei precum
„și din scurtele monografii, scrise în această
„carte, lectorul nostru va face cunoștință
„cu trecutul acestei țeri, care de și într'un
„timp apropiat de noi, a intrat în organis-
„mul imperiului, totuși tot-d'a-una a fost
„strâns legată de Rusia. Lectorul va vedea,
„că în contra celor mai rele împrejurări
„istorice Basarabia, în curgerea secolilor, a
„fost păzită de Rusia, care a scapat'o de
„influența vătămătoare a vecinilor, dușmanii
„ai Rusiei.“

Aceste zise, d. Batiuşcoff isprăvește în-
troducerea cu următoarele cuvinte :

*„Nu există credința Țarului, unde
lipsește adevărul. De aceia autorul in-
vestit cu îndeplinirea ordinului p'acest per-
cept se reazimă în scrierea sa, ne de-
partându-se nici cu o rotă de adevărul
adeverat.“*

Frumos percept. Să vedem însă dacă d.
Batiuşcoff 'l-a urmat în scrierea sa.

Intéiul capitol al volumui, care ne preo-
cupă, este sacrificat de cătră autor ces-
tiunei de a *aprecia drepturile istorice asu-
pra Basarabiei a românilor și rușilor.*

Iată modul d-lui Batiuşcoff de a rezolva
această arzătoare cestiune :

„Patrioții-erudiți (ucionie-patrioti) din Ro-

„mânia și până acum privesc Basarabia, ca
„făcând parte din teritoriul român, ruptă
„de la Moldova la 1812. Ei se trudesce a
„demonstra drepturile lor nu numai pe te-
„meiul compozițiunei sale etnografice, ci pe
„baza dreptului istoric 1). Patrioților ro-
„mâni li vine la îndămână faptul, că Ba-
„sarabia din veacuri fiind granița depărtată
„a statului rus, atrăgea asupra-și prea pu-
„țină atențiune. Serăcia cronilor rusești,
„privitoare la soarta antică a acestei țeri se
„deosebesc mai cu seamă priu încurcătura
„numirilor etnografice și topografice. Aceasta
„tocmai permite oamenilor de știință ro-
„mâni a construi niște teorii fantastice
„cu privire la vechimea așezământului et-
„nografic a românilor în Basarabia. De
„altă parte însă și oamenii de știință ruși
„lucrează, pentru a lumina această parte
„întunecoasă a istoriei din *punctul de ve-*
„*dere rusesc*, și trebuie să le dăm dreptate
„multă aș isbutit deja în aceasta privință.“

Limpede și lămurit. D. Batiuşcoff ne de-
clară de la început, că are de gând a face
istoricul Basarabiei nu din punctul de ve-

1) „Această părere“, zice autorul într'o notiță
tipărită mai jos „a fost emisă într'un mod foarte
„aspru de catra episcopul Ghenadie Enăcianu în
„Revista Nouă 1888. Se zice de ziare cum că Re-
„gele Carol, intrând în întreita alianță, are vederi
„asupra Basarabiei.“

(N. autorului cărței rusești)

dere puraminte istoric, adică nepărtinitor, ci *din punctul de vedere rusesc*. Să'l vedem dar, în ce mod d-sa descurcă „încurcătura letopisițelor rusești“ de care se plînge.

„In trăsuri generale, scrie d. Batiuşcoff, „istoria Basarabiei se poate formula în următoarele teze netăgăduite : Ieşind pe scena „istoriei, din haosul marelui emigraţiunii a „popoarelor, nu mai târziu de secolul VI „după Christ, slavonii ruşi (??) de la începutul existenţei lor istorice, s'aşa așezat „*deja temeinic* și în actuala Basarabie, precum și în toate țările limitrofe cu ea. De „atunci cu toată mișcarea continuă prin aceste țări a sălbaticilor și semi-sălbaticilor „popoare, slavonii-ruși s'aşa menținut și au „domnit în aceste țări, fiind așezați aci „până la formarea voevoziilor Vlahiei și a „Moldovei în secolul XIII-lea. De la formarea iarăși a acestor voevozii, populațiunea slavo-rusă în parte a început să se „amestece cu populațiunea venită abia, cea „română, pe care a influențat'o cultural, „iar în parte s'a dat îndărăt spre nord și „răsăritul Basarabiei, urmând a'și păstra „desvoltarea sa independentă sub scutul populațiunii litvano-ruse din Podolia. Așa „aşa stat lucrurile până în secolul XVI, când „s'a isprăvit procesul lărgirii și unirii „hotarelor Vlahiei și a Moldovei. După aceasta de sigur s'a început procesul launtric a formării naționalității române, care

„a înghițit elementele etnografice slavo-
„ruse, existente în această parte. Acest pro-
„ces însă s'a început în secolul XVI în
„părțile apusene a voievoziilor și încet câte
„încet s'a lățit până la Nistru. Cu toate
„astea populațiunea slavo-rusă de baștină
„(coreroie) a rămas aci femeinic așezată și
„până la alipirea Basarabiei la Rusia s'a
„mai întărit prin emigrarea noilor elemente
„slavo-ruse ce mereu treceau Nistru. Dar
„alătura cu acest element indigen țării au
„mai adăugat turcii garnizoanele lor, precum
„o populație tartară. Așa că la un numer
„*neînsemnat* de români, aci locuia o amal-
„gamă de tataro-turco-ruși, cari forma
„grosul populațiunei... La 1812 a fost ali-
„pită la Rusia propriu zis Basarabia tur-
„cească cu granițele sale istorice. Ea ne-a
„fost cedată pustiită și numai sub oblădu-
„irea Rusiei s'a populat din nou, atât de
„câte români, cât și de către coloniștii
„ruși“.

Acesta este rezumatul strict a istoriei Ba-
sarabiei făcut de însuși d. Batiuşcoff în ca-
pitoul întâiu al cărței sale. Cele șapte ca-
pitole ce urmează compun fondul istoric, cu
ajutorul căruia autorul să încearcă a do-
vedi adevărul conclusiunei făcute în rezu-
matul tezei sale.

Incepe d. Batiuşcoff de departe, de foarte
departe.... de la tata Noie, după care „sla-
vonii s'aū așezat pe Dunăre“.

Această descoperire istorică d. Batiuşcoff a găsit'o în letopisitele lui Nestor, și a crezut de cuviința cu acesta să înceapă istoria Basarabiei. Credincios isvorului favorit dânsul urmează apoi de a compila pe Nestor până la sfârșit.

Credem la locul său a cita aci părerea despre cronica lui Nestor a fruntașului istoricianilor noștri români, d. B. P. Hașdeu. Iată ce zice d sa în privința acestei letopizițe rusești :

„In cronica lui Nestor trebuie despărțită „cu stăruință partea cea de la început, în „care nu se află nici o indicațiune cronologică, de partea cea următoare, unde evenimentele sunt înșirate an după an, anume „de la anul 853 încoace. Prima parte, o „stângace țesătură de legende, n'are aproape „nici o valoare istorică. Acolo bună-oră, „Nestor ne spune dintăi că „Vlachii“ au „alungat pe toți slavii din regiunea Dunăreii, făcându-i să plece spre nord ; apoi „mai jos ne povestește că apostolul Andrei „a găsit pe slavi tocmai la Novgorod, de „unde rezultă că acea alungare a tuturilor „slavilor din regiunea Dunării se întâmplase cu mult înainte de Christos, de „vreme ce pe timpul apostolilor ei erau „deja așezați la Novgorod, iar prin urmare „numele „Vlachilor“ nu se mai poate aplica nici chiar la vechii Români, astfel „că școala lui Schaffarik se vëzu silită a

„preface pe acei „Vlachii“ în Galii și a născoci o fantasmagorie a unor lupte preistorice între Slavi și Celti. Încă o dată „prima parte a cronicelor lui Nestor e aproape o galimatia. Cu totul alt ceva „este partea cea cronologică. Aci călugărul „de la Kiev, înșirând lucrurile apropiate „de timpul său și despre cari el avea informațiuni precise, devine unul din izvoarele cele mai prețioase pentru istoria medievală a Europei orientale. De această „natură este și relațiunea de mai sus a lui „Nestor despre mersul ungarilor pe lângă „Kiev, despre trecerea lor prin Carpați, „despre intrarea lor în Panonia, despre „lupta cu Slavenii și cu Românii, despre „isgonirea Românilor. Această relațiune rezistă orii cărei restălmăcirii rösleriane. 1)“

După tata Noie d. Batiuşcoff scoate pe scenă pe Alexandru Macedon, apoi pe regele schit Atea și din legendă în legendă conchide că Dacia a fost slavă, iar ca dovadă și mai mare aduce fac-simile bas-reliefului columnei lui Trajan și zice cum că toate figurile dacilor, sculptate p'acest bas-relief sunt niște figure „ruse.“ (??) Fac-simile alcatuit la cartea d. Batiuşcoff e rău făcut, nasurile figurilor sunt turtite — aceasta împrejurare de sigur a înșelat vîzul istoricianului rus, fă-

1) „Genealogia Popoarelor balcanice“ de B. P. Hăşdeu pag. 254. Analele Academiei.

cându'l să crează că figurile dacilor de pe columna lui Trajan s'aseamănă cu tipul mongol al rușilor.

A urma pe d. Batiuşcoff în toate elucubrațiunile sale istorice pîna în secolul al XIII este de prisos, căci de nici un folos nu ne poate servi repetarea legendelor preistorice, pe temeiul cărora d-sa își construiește istoria sa.

În contra acestor legende ne vom mîrgini a opune ca scut cele scrise de către d. B. P. Hășdeu în această privință :

„În secolii VI și VII s'a arătat un nou strat : stratul slav. *Intr'un mod sporadic și fără a rămănea pe loc*, ci numai năvălind, prădând, învîrtintindu-se și apoi întorcându-se, slavii făcuseră cunoștință cu Peninsula Balcanică deja cu mult mai dinainte, amestecați printre Goți, printre Huni, printre Avari. *In deșert* însă slaviștii de altă dată cu generalul Certkoff în frunte și d. Drinow mai în coace și-au batut și-și bat capul de a găsi *locuințe compacte statornicite de slavi* în Dacia pînă la secolul VI, iar peste Dunăre pînă cu un secol mai târziu.

„Dinșii iaă învasiunile momentane, de Slavii și *aparitiunile individuale de câte un slav, drept așezăminte etnice permanente*, ca și cînd — de pildă ar sustinea „cine-va că România a fost colonisată de

„Germani, fiind-că armate austriace au trecut
pe la noi nu o dată.“¹⁾

Apoi mai departe :

„La Iornande ramura slavinelor să întin-
dea de la Dunare în sus până la Vistula,
pe când la răsărit de dânsii locuia ramura
Anților dela Nistru pînă la Nipru. Această
prețioasă indicațiune „Vistula“ ar fi ea sin-
gura de ajuns pentru a ne arăta că Sla-
vini erau Poloni, iar Anții Ruteni. Po-
lonii dar au fost aceia cari în secolul
VI ocupasera întreagă Moldova cu Mun-
tenia până la Olt....“

Și mai departe :

„După trecerea și așezarea Slavinelor peste
Dunare fostele lor locuințe dintre Olt și
Nistru au fost ocupate de către porțiunea
cea mai apuseană a Anților, anume de
către Ruteni, cari s'au grăbit a ocupa Mol-
dova, unde au și rămas în curs de mai
mulți secolii.“

Unde au fost însă rușii lui Batiuşcoff ?
Din ce anume documente a mai scos d-sa
aflarea neamului rus p'aceste locuri ?

Lucru să explică lesne, prin chiar cuvintele
d-ei sele : „nici o dată n'a existat un neam
slav care să porte nume de *ruteni*.“ Dar

1) B. P. Hăşdeu „strat și substrat“ pag. 232—
236 din Analele Academiei.

ce neam sunt atunci cele 14,000 000 de *maloruși*, cari trăesc acum chiar în Galiția și Ukraina? „Ruși sunt“, răspunde d. Batiușcoff.

Acesta este *punctul de vedere rusesc*, prin care autorul „istoriei Basarabiei“ privește lucrurile.

Din legendă în legendă ajunge d. Batiușcoff pînă la secolul XIII și scoțînd la iveală teoria lui Rössler, cu ajutorul ei urmează înainte, dregînd-o pe ici pe colea, *din punctul de vedere rusesc*, cu părerile istorice a lui Nacco și Palauzoff, doi compilatori ruși de istorie de a patra mână.

„Din secolul XII, zice d. Batiușcoff, Basarabia a devenit o provincie pur turcească și nu mai făcea parte din voevodia Moldovei. Rumeantoff, fu acela care pentru întâia oară a conchis-o de la tartari...“

În contra acestui neadevăr istoric am fi putut aduce un mare număr de documente istorice de o valoare și autenticitate netăgăduită. Așa de pildă eruditul nostru om de știință d-nu Gr. Tocilescu a adus din arhivele Petersburgului și a Moscovei un mare număr de documente polone, privitoare la Basarabia. Aceste documente dovedesc limpede și lămurit cum că de la Baiaset și chiar de la sultanul Mahomet-Gozan-Khan Turcia însăși considera pururea Basarabia ca partea integră a Moldovei.

Cum dar d. Batiuşcoff, care prin ordinul M. Sale a fost însărcinat cu scrierea istoriei Basarabiei, nu s'a folosit de aceste documente, originalele cărora se păstrează în arhivele imperiului rusesc ?

„Credinţa către Ţar, pe adevăr trebuie să fie rezimată“ zice d-sa în prefaţa sa. Ce fel este acest adevăr dar, când scrierea sa istorică e contrariă faptelor certe ?

Adevărul muscălesc, ca şi credinţa muscălească ! N'avem sub mână nici unul din documente, ce se află la d. Gr. Tocilescu, decî, aiurea vom căuta fapte, pentru a restabili adevărul istoric, falsificat de d-nu Batiuşcoff.

Printre numeroasele documente istorice cari pot să fie cu drept cuvînt numite acte de proprietate a românilor asupra Basarabiei, înainte de toate vom cita documentul următor : ¹⁾.

„In primăvara anului 1240, zice Rasid într'un act adresat sultanului Mahomet-Khan, princii Mongoli trecură munţii Galiţiei, pentru a intra în ţara bulgarilor şi Ungurilor.

„Hordele cari apucară spre dreapta, după ce au trecut în ţara Aluta, *Basara-ban*, i întimpinară dar Cedan şi Buri merseră contra Saxonilor şi i biruiră în trei lupte. Bugiac, trecând în ţara Saxonă, după ce

1. D'Ohsson. Hist des Mongols v. I pag. 35.

„a trecut munții, cuprinse țara Kara-Ulaghi, puind în fugă popoarele Ulaghice.“

Adică haniî tartariî aũ învins pe Kara-Ulaghi (valachi-negri—și aũ fost întâmpinați de o armată condusă de către Basarab-Ban.

Iată acum un alt document istoric :

„Pe la 1259 tartariî, subjugând pe Basarabeni, pe Lituanî, Rutenî și alte neamuri, aũ luat cetatea Sandomir.“

Regele maghiar Carol Robert într'un document datat cu anul 1332 povestește învingerea ce a suferit de la Basarab, fiul lui Tagomir în România. Acest Tagomir Basarab a trăit pe la 1300. El avea un fiu Alexandru, care a murit pe la 1360. Iar Alexandra avea de fiî pe Vladislav și Radu-Negru, iar cel din urmă pe Dan și Mircea cel Mare (1418).

Așa dar de la Tagomir pînă la Mircea Basarabia făcea parte integră a Moldovei, ba încă sub Mircea România se compunea din Oltenia, Făgăraș și Omlășiu, Ardeal, partea Bulgariei, Dobrogea cu cetățile Silistra, Gurile Dunărei și Bolgradul cu Basarabia.

Iată ce a fost România, pe cînd încă istoria nici că pomenea despre existența rușilor.

În această epocă în toate documentele scrise în limba latină, în bulele papale etc. domnitorii Valachiei între alte titluri purtau și acela al Basarabiei ; Moldova pe a-

tuncî avea Hotinul și Cetatea-Albă. Apoi pe la 1465 Stefan cel Mare, luând de la valachii totul ce posedau basarabiî, între Prut și Nistru, alipi întreaga Basarabie la Moldova.

Intr'o scrisoare a sultanului Baiazet către Sigismund al Poloniei, păstrată în archiva de la Moscova și copia de pe care se află în colecțiunea d-lui Gr. Tocilescu groznicul sultan scrie următoarele : *)

„Umbra lui Dumnezeu pe pământ, urmașul proorocilor Mahomed, Crist, Moise și a altor prooroci, piatra triangulară a Sublimei Porți scrim ție regelui valorosului popor polon că am convenit, ca să nu să strice prietenia noastră și să rămânem credincioși amicieii încheiate, să să aleagă cei mai bătrâni de prin locurile devastate de oamenii tăi și să se stabilească dacă oamenii tăi au jefuit și au omorît și au robit pe locuitorii din spre resăritul Basarabiei. Și să se facă apoi dreptate, căci acești locuitori țin de credinciosul meu voevod al Moldovei, iar locurile, călcate de oamenii tăi. a voevodei sunt..“

Așa dar teribilul Baiazet, intervenind pentru locuitorii Basarabiei, zice limpede că Basarabia face parte din Moldova și nu din imperiul său.

1) Annales Polonorum vetustiores Scrise la 1248—1282 publicate de către Simasbery.

2) Idem.

Iată dar care a fost situația Basarabiei în secolul XIV. Urmând mai departe cu cercetările istorice vom găsi că în secolul următor istoria acestei părți integre a Moldovei este cu totul limpede și lămurită. În secolul XIV Basarabia făcea parte din Valachia, iar în secolul XV din Moldova.

La 1407 Alexandru cel Bun dăte ordin, care se păstrează în arhivele noastre, prin care să ordona *că comercianții poloni să plătească vama la Bender și Cetatea-Albă.*

Intr'o carte poloneză 1) găsim că la 20 un oare-care Zossim, voind a trece Nistru a trebuit să plătească un impozit. Zossim trăisă vr'o 15 zile la Akerman și apoi a plecat trecând iarăși Nistru.

După moartea lui Alexandru cel Bun, au rămas două fii Helii și Stefan cel Mare, cari au împărțit, prin intermediul regelui Poloniei, țara în următorul mod :

„Helie luă regiunea Nistrului de la Hotin la Suceava-Iași, Huși și Tecuciū.

„Stefan luă Cetatea Albă-Tigina-Bender și Chilia 2).

La 1640 Vasile Lupu construi o biserică la Chilia iar peste un an după aceasta s'a reparat altă biserică la Ismail. Pe la 1794 la Dubasari, dincolo de Nistru exista o ti-

1) Sbiór pioszów palskisch.

2) Matej Strykowski. Chronique Palonaise, Lithuanienne, tipărite la 1528 la Koenigsberg.

pografie română, unde se tipăreau cărțile bisericești.

Ei bine, toat acestea de și sunt cunoscute d-lui Batiușcoff, totuși d-sea trece peste aceste fapte istorice și zice :

„Intreaga Basarabie, adică toată regiunea „între Prut și Nistru, până la secolul XV „nu aparținea Moldavei și locuitorii săi la „Nord-răsărit se compunea din *rusini* (?), „iar la Sud-Apus de *Tatari cu Comani*.” (pag. 50)

Se trecem mai departe.

La 1711, în ziua de 15 Aprilie Dumitru Cantemir, gospodarul Moldovei, semnase la Lack un tratat cu Petru cel Mare, prin care acest din urmă *se obliga a restitui Moldovei vechile sale hotare*, călcate de Turci. Apoi peste puțin Cantemir publicase o proclamațiune în care anunțase că Petru cel Mare s'a obligat a restitui Moldovei părțile copleșite de Turci, iar în schimb dînsul trebuia să ție pe socoteala sea o armată de 10,000 Moldoveni.

La 17 '9 Rusia declară rebel Turciei și Galațienii ocupară Hotinul.

La 1770 boerii Moldovei și Valachiei în-genunchiară înaintea Ecaterinei, jurându'i credință.

La 1771 s'a stabilit un guvernământ provizoriu în fie-care din principate și Caterina voia să dea acestor principate de rege pe amantul ei Stanislaw Poniatowski.

La 1774 după pacea de la Cucium-Cainardji se stabilește ca principatele să reîntre în posesiunea vechilor lor hotare Hotin-Bender-Akerman-Chilia și Brăila.

În această scurtă expunere a faptelor istorice certe se vede limpede și lămurit că în curgerea acestor secolii Valachia și Moldova era stăpână deplină peste Basarabia.

La toate aceste fapte certe d. Batiuscoff răspunde :

„Basarabia este pământul cucerit de Rusia, care a muiat fie-care bucată din acest pământ cu sângele fiilor ei. Dânsa îi aparține deci de drept“ (pag. 134).

Dacă aceasta este dreptul Rusiei, apoi pentru ce se mai silește d. Batiuscoff să falsifice adevărul istoric, voind a demonstra *dreptul istoric al Rusiei pe Basarabia* ?

Și apoi, adevărat să fie oare că Rusia a cucerit Basarabia pe câmpul de bătae ? Dacă Basarabia a fost cucerită, ce-i mai trebuia atunci trădarea lui Muruzz ? Și apoi într'un război cu Turcii, de la Turcii săi de la Români a răpit dânsa Basarabia ? Invederat că de la Români, precum tot de la Români a răpit a doua oară Basarabia de sud, după rebelul tot cu Turcii din anul 1878. Ne oprim aci cu argumentațiunea istorică. Dovezile istorice sunt necontestabile și deci *dreptul istoric asupra Basarabiei al românilor este*. Or ce lucru în

lume se schimbă, orî ce lucru se poate es-
ploata în interesul cauzei, care se pledează;
*istoria rămâne însă sentinela credincioasă
a adevărului.* Și adevărul istoric, chiar
când se atinge de el un *alter ego* a vesti-
tului Murawieff — d. Batiuşcoff, ese totuși
la față triumfător. Istoria este oglinda în
care se reflectă originea lucrurilor ome-
nești; in istorie, dar nu într'o închipuire,
fie chiar muscălească, trebuia să caute ca-
merierul Batiuşcoff originea Basarabiei,
dacă voia „*pe adevăr să reazime credința
catre Împăratul seü*“, precum promisese
în prefața cărței.

Capitolul șapte al „Istoriei Basarabiei“
scrisă de d. Batiuşcoff se ocupă cu „soarta
Basarabiei în secolul XVIII“. Ajungînd la
acest secol, autorul, uitînd că înainte a
declarat deja cum că întreaga Basarabia
făcea mereu parte integră a Turciei, zice
următoarele :

„Actuala Basarabie rusească, până la a-
„lipirea sa la Rusia în secolul XVIII să
„respica în trei feluri de domnie : moldavă,
„tartară și turcă. Județele Bălți, Chişineu,
„Soroca, Orheu și Hotin formau *Moldova*
„*de peste Prut*, județele Bender și Aker-
„man sub denumirea de Budjeac aparțineau
„tartarilor, iar fortărățele Hotin, Bender,
„Akerman, Chilia și Ismail depindeau de
„turci, cari țineau pe acolo garnisoanele
„lor. Toate aceste locuri au suferit foarte

„mult de resbelul ruso-turc. La 1806, a-
„dică la începutul resbelului cu turcii, în
„întreaga Basarabie se afla o poporațiune
„de vr'o 240.000 suflete, cu 250 biserici
„și 26 monastiri. Această neînsemnată po-
„porațiune fugea de frica turcilor, iar Mi-
„tropolitul Moldovei Veniamin Costaki scria
„generalului Apracsin: fericirea adevărată
„a acestor țări constă în alipirea lor la
„imperiu, sub umbra căreia așa de fericit
„trăiesc popoarele de pe o parte însemnată
„a globului pământesc. Intreaga țară este
„gata (gotova) să cază la picioarele M. S.
„Împăratului (Archiva academiei din Chiew
„1890 pag. 181~).

„Din altă parte. în anul 1812, *niște tra-*
„*datori moldo-valahi* (! !). cari mișuiaă prin
„Basarabia, precum și niște poloni, cari
„veneau din Podolia începură a respândi
„prin popor știrea cum că imediat după a-
„lipirea țării la imperiu, țăraniî vor fi fă-
„cuți robi ai boerilor ruși, precum aceasta
„a fost în Rusia. La aceasta s'a mai adău-
„gat încă și ciurma, care bântuia până la
„1814. Guvernul rusesc trebuia neapărat să
„liniștească spiritele și a'și atrage simpa-
„tia nouilor săi supuși. Atunci ecsarhul
„Gavriil Bănulescu-Bodoni a adresat în
„limba română (moldavski) o epistolă că-
„tre popor, asigurându'l că toate dreptu-
„rile precum și toate obiceiurile țării vor
„remane neclintite sub szeptul Rusiei. Și,

„în adevăr așa a fost. Supușii noui ai împă-
„periului au primit unele privilegii precum
și ertarea impozitelor pe trei ani de zile“.

„Ce e drept mișcarea de emigrare în a-
„ceste timpuri nu s'a lățit de cât printre
„poporațiunea română. Au fugit însă numai
„vr'o 3000 de familii române și bulgare.
„Mai cu seamă din ținutul Grecenii multă
„lume a plecat—peste o mie de familii cel
„puțin. Locurile rămase goale imediat s'au
„umplut cu emigranții ruși, fugiți sau din
„Turcia sau din Rusia. Mai cu seamă mulți
„din cazaci-fugari s'au așezat în Basarabia,
„fiind lăsați în pace de administrație.

„Gurile Dunărei de mult deja atrăgeau
„pe fugarii cazaci. Aci se adunară cazaci
„necrasovți, cari se așezară pe Dunavăț,
„formând satul Balșie Dunavți. Când în
„anul 1775 a fost distrusă Seci-Zaporojska,
„peste 5000 de cazaci trecură în jos Dună-
„rea, ajungând la Brăila. Poarta 'i-a primit
„bine, permițându-le să se așeze la Sei-
„meni, lângă Hîrșova, de unde apoi fură
„mutați la Caterles. În anul 1807 la în-
„ceputul resbelului acești cazaci, cari n'au
„încetat a simpatiza Rusiei, au trecut sub
„Mihelson în partea noastră și au format
„două regimente de cazaci. Impăratul Alec-
„sandru I le-a dăruit două steaguri. Po-
„porațiunea aceasta rusă ne-a folosit mult
„apoi în resbelul de la 1828, precum, ase-

„menea ne-a ajutat și în ultimul resbel cu
„turcii.

„Alt element colonisator a fost bulgarii,
„cari se așezară în Basarabia pe la anii 1769-
„1806-1812. În fine în Basarabia asemenea
„se așezău robii (crepostnie) țeranii ruși,
„cari fugesău din Rusia și treceaă în Mol-
„dova.

„Cu ajutorul acestor emigranți Basarabia
„devenise din ce în ce mai rusească din
„punctul de vedere etnografic“.

„Unei desvoltări mai regulate și mai ge-
„nerale a Basarabiei în direcțiunea rusă a
„vătămat mult resbelul de la 1853—55.
„După acest resbel robii fugari, folosindu-
„se de emancipare, s'aău întors în Rusia, o
„parte din Basarabia a fost ruptă din si-
„nul imperiului, ce este drept pentru un
„timp scurt. Resbelul din Crimeea s'a is-
„prăvit prin tratatul de la 1856, prin care
„Rusia cedase Moldovei partea de la sud a
„Basarabiei. Acest eveniment înainte de
„toate a produs o nouă mișcare a popora-
„țiunei din Moldova și Turcia în spre Rusia.
„Guvernul român la început s'a arătat in-
„diferent față cu religia ortodoxă-rusă; a-
„cest indiferentism însă a devenit cu totul
„liberal când a fost vorba de a tolera re-
„ligie vrăjmașe Rusiei și elementele duș-
„mane, cu scop vedit de a învrăjbi popo-
„rațiunea Basarabiei în contra Rusiei. De
„aceea și schizmaticii (rascolnicii) saău lipo-

„vcnî a  început a fi proteja i de guver-
„nul român. La 17 Octombree anul 1861
„ guvernul român într'un mod oficios a re-
„cunoscut de arhieru pe un oare care Ar-
„cadie. Din contra bulgari , simpatici Ru-
„siei, a  devenit obiectul persecu iei din
„partea românilor. In locul bulgarilor, cari
„  ncepur  să emigreze se a ezau români.
„ Pentru romanisarea  i mai mare a  erei
„ s'a   deschis  coalele rom ne  i s'a  nfiin at
„ o eparhie. In anul 1864 pe scaunul noei
„ eparhie a fost numit elevul academie i din
„ Kiev presa Melhisedec-Petrovici-Stefănescu
„ actualul episcop al Romanului, care a creat
„ la Ismail un seminar. Acest prelat s'a în-
„terestat mult de rascolnici  ru i, dar acti-
„ vitatea sa pastorală a fost stavilit  de că-
„tre legile comunale rom ne.

„ In timpul din urmă a domnie i rom ne
„  n această parte a Basarabiei a  fost în
„ fiin a  aci: un gimnaziu clasic în B rlad 1)
„ un gimnaziu la Ismail,  apte  coale pri-
„ mare urbane (4 de fete  i 3 de b e i)  i
„ 124  coale rurale—total 145 scoale, în care
„ toate obiectele se  nv a u în limba română.

„ Regulele ustavului sf. liturghiei în bise-
„ ric a  fost schimbate (naru eni). Servi-

1) Gimnaziul bulgăresc din Bolgrad a fost tran-
sformat de ru i în gimnaziul rusesc,  i limba bul-
gar fost interzisă acolo încă în anul 1889.

„ciul divin în limba rusă poprit, chiar
„cărțile bisericești în limba rusă au fost
„sequestrate. Tipografia monastirei din Secu
„a fost luată de la călugări și remisă mi-
„renilor. Același lucru s'a făcut și cu ti-
„pografia de la Socola din Iași, care a fost
„luată de sub oblăduirea eparhiei. O per-
„secuțiune aspră a clerului s'a încins peste
„Moldova și apoi Valahia cu suirea pe Tron
„a lui Cuza. În bisericile pravoslavnice era
„chiar să se admită muzica, după obiceiul ca-
„tolic în locul cântărei. Aceste toate au produs
„emigrarea călugărilor din Moldova și cre-
„area unor monastire în Basarabia, așa s'a
„creat de pildă monastirea Novo-Neamțului.
„La 1862 exista în Basarabia peste 142
„moși în întindere de 290,666 desetine
„pământ, cari aparțineau monastirelor stră-
„ine. Aceste monastire se ocârmuesc acum
„de către ministerul de externe și venitul
„lor se împarte între ministerul de interne,
„culte și, zemstvo, iar 50,000 ruble anual
„fac parte din budgetul școalelor duhov-
„nicești din Basarabia.“ (pag. 163—168).

„Instrăinarea Basarabiei a durat până la
„1878. Resbelul din acest an a avut pen-
„tru Rusia o importanță națională foarte
„mare, reîntegrând'o în onoarea, călcată la
„1856. Mai cu seamă pentru Basarabia im-
„portant a fost acest resbel, care a lărgit
„hotarele sale. În fine resbelul acest a re-
„mis Rusiei un litoral de peste 10.288 verste

„pătrate cu o poporație de 127.451 suflete.
„Dar toate gârlele dunărene, care făceau
„parte a Rusiei după pacea de la Andria-
„nopol, din anul 1829, nu ne au fost re-
„mise și rămân până acum în posesiunea
„României. Poporațiunea pravoslavnică rusă,
„care locuște la Sulina și în satele Do-
„brogei, sunt supuse acum unei romani-
„sări sistematice precum și activității pro-
„pagandei catolice, care 'și are sediū la Su-
„lina unde s'a și construit un mare templu
„catolic. Asemenea mare parte a apelor dună-
„rene, de cari să foloseau locuitorii ruși din
„Vilcow a trecut la România. și numai mul-
„țumită insistenței (nastoiianu) Rusiei la
„1881 vilcovenii au intrat în dreptul lor.
„(p. 171).

„Partea remisă Rusiei actualminte este sa-
„pusă unei noi colonisări, o parte din po-
„porațiunea română a emigrat, iar în lo-
„locul ei s'au așezat maloruși.

„In momentul de față Basarabia este po-
„pulată de peste 1,641,559 suflete de am-
„bele sexe, cari aparțin diferitelor naționa-
„lități: moldoveni, ovrei, țigani, caraimi,
„greci, ruși (rusini, malo-roși și ruși) ar-
„meni, poloni, germani, bulgari, serbi, ar-
„năuți, elvețiani și cehi. Numărul satelor
„după statistica de ia 1889 este de 1,429.
„Din nenorocire (!!!) n'avem date privi-
„toare la numărul fie cărei naționalități în
„momentul de față. Dar la 1861—62 po-

„poporațiunea totală a Basarabiei fiind de
„1,003,035 suflete de ambele sexe să com-
„punea din moldoveni 515,927 ; ruși, malo-
„ruși și rusini 283,793 ; ovrei 95,823 ; bul-
„gari și greci 56,166 ; germani 30,020 ;
„Țigani 12,995 ; poloni 3,694, armeni 2,298
„etc.

„In anii 1890-91 totalul poporațiunii
„Basarabiei a fost de 1,641 559 din cari
„pravoslavnicii 1,220,439. Așa dar religiu-
„nea ortodoxă este predominatoarea, iar din
„naționalități întâiul loc ocupă românii, apoi
„ruși (pag, 172.)

„Rămîne însă fără îndoială (??) faptul
„cum că altă dată (când?) poporațiunea
„rusă (ruscaia narodnosti) predomina în Ba-
„sarabia, că apoi (când?) această poporație
„rusă s'a rumanisat mulțumită dintr'o parte
„unei lungi domnii romîne, precum și te-
„nacițăților la tot ce e român, iar din altă
„parte mulțumită slabei rezistențe în general
„a rușilor de a se opune desnaționalisării.“

Să ne oprim aci pentru moment cu ci-
tațiunile din cartea lui d. Batiuşcoff. Facem
aceasta însă cu singurul scop de a dovedi
imediat chiar, pînă ce în memoria cetitorii-
lor sunt încă prospete cifrele statistice date
de domnia sa — cum că în statistua d.
Batiuşcoff să conduce de acelaş *punt de ve-*
dere rusesc, de care s'a condus în alcătui-
rea schiței istorice a trecutului Basarabiei.

De unde a luat d. Batiuşcoff cifrele pri-

vitoare la numărul românilor în Basarabia ? Invederat că un om însărcinat într'un mod oficial cu scrierea unei cărți, trebuie să se folosească mai cu seamă de materialul trebuincios, cules pe calea oficială. Ei bine, tocmai așa n'a procedat d. Batiuşcoff, și iată dovadă :

Pentru a verifica cifrele etnografice a d-sale, am cercetat monumentală opera oficială de statistica Rusiei, cunoscută sub nume de *Voeno-Statisticescki Sbornic*, volumul IV redactat de ofițerii statului-major din anul 1871. Pe pag. 94 a acestui op, am găsit tabela compunerii populațiunii în Rusia Europeană, după naționalități, pe anii 1861-62-63. Adică tocmai pe anii, pentru cari d. Batiuşcoff 'și-a dresat tabela din statistica sa entografică.

Ei bine, iată tabela din statistica oficială pentru acești anii :

Basarabia 162.252 ruși ; 25.684 bulgari, 33 501 germani, 692.000 moldoveni ; 2222 tatarî ; 104.007 ovrei ; 18.983 țigani.

Tot acolo mai găsim aretați în guvernământul Ecaterinoslav moldoveni aduși din Basarabia pentru colonizare 26 574 ; în guvernământul Podolia emigranți din Basarabia 42.481 moldoveni guvernământul Kerzon, dincolo de Nistru 114.146. (pag. 97). Iar la pag. 98 în tabela intitulată : „La 100 de oameni populațiunii totale % de naționalitate“ este arătat : Basarabia mol-

doveni 67,4₀/^o; Ecaterinoslav 3,2% ; Podolia 2% ; Kerzon 8,6% .

Se potrivesc oare aceste cifre cu cele aduse de d. Batiuşcoff pentru anii 1861-62 ? Nu; d-sa dar pentru a rămâne „credincios împăratului său pe temeiul adevărului“ precum a promis în introducere, a micşorat cifra oficială a românilor din Basarabia cu 176.073, şi a urcat cifra ruşilor cu 121 541.

Apoi serioasă este lucrarea d-lui Batiuşcoff ? Putem oare să credem d-sale, când ne declară că pentru anul 1890 n'are statistica Basarabiei pe naţionalităţi şi că numai cifra generală a pravoslavnicilor o cunoaşte ?

Ei bine, este neadevărat că nu cunoaşte d. Batiuşcoff cifrele statistice a populaţiunii basarabene pe naţionalităţi din anul 1890. Le cunoaşte foarte bine, dar nu 'i dă mâna se le citeze, căci cu cifrele unei statistice mai recente este cam riscat a manipula *din punctul de vedere rusesc*, precum aceasta s'a părut cu putinţă a face cu statistica de acum 30 ani.

Pentru statistica din anul 1890 n'avem sub mână nici o lucrare oficială, dar totuşi în calendarul lui Suvorin din acest an găsim următoarele cifre: *Basarabia* moldoveuă 890,000 ; ruşi 400,000 ; ovrei 151 000 ; greci, bulgari şi alţii 100,000. Adunând aceste cifre găsim cum că totalul de 1.691,000, să potriveşte tocmai cu cifra de 1.691,559,

pe care ne dă d. Batiuşcoff ca cifră generală a populaţiunii Basarabiei pe anii 1890—91.

Aşa dar, iată adevărul adevărat în ceea ce priveşte fisionomia etnografică a Basarabiei. Basarabia posedă în momentul de faţă o populaţiune de aproape „un milion de români; acest milion de români mai are în jurul său, dincolo de Nistru, în Podolia, Kerson şi până la Ecaterinoslav un strat de coloni români de peste 300.000 cari ţin pieptul năvălirii ruşilor în Basarabia.“ D. Batiuşcoff cunoştea aceste cifre şi de aceea nu ne-a dat în cartea sa de cât cifra generală a pravoslavnicilor din anul 1890.

Aceste constatate să cităm mai departe pe d. Batiuşcoff:

„După alipirea Basarabiei la Rusia în anul 1812 declară d-sa, unele din obiceiurile locale, favorabile românisărei ţerei aceste s'aŭ menţinut şi elementul rus nu se bucură acolo nici de drepturile naturale, de care se folosesc în Rusia. De aceea în anul 1871. P. S. episcopul Pavel (actualul episcop al Kazanului), aflând că încă se mai face prin unele monastire serviciul divin în limba română a dispus de acum înainte să se officieze în limba slavonă bisericească, asemenea P. S. a ordonat ca toţi călugării, cari nu s'aŭ îmbătrânit cu desăvârşire să fie puşi a învăţa limba rusă. (pag. 74).

„Cu toate acestea avem știri particulare,
„1) că mai sunt monastiri în Basarabia,
„unde rusește se cântă numai“ Doamne Mi-
„luește“, iar restul în limba română.

„Ca scuza unei stări de lucruri așa de
„revoltătoare, să obiectează cum că popo-
„rațiunea română nu înțelege liturghia în
„limba rusă. Din partea noastră, putem în-
„știința că în adevăr nu numai prin col-
„țurile depărtate a provinciei, dar chiar la
„Kișineu am întâlnit adese ori țeranii Mol-
„doveni, cari nu știu nici un cuvânt ru-
„sește (nesnaișcich ni odnovo slova po-rusî
„chi). De și necunoștința limbei ruse de
„cătore țeranii nu se poate explica prin oare-
„care tendințe separatiste, totuși acesta de-
„monstră o mare tenacitate contra și re-
„pulsione pentru limba rusă a românilor.
(pag. 174).

„Acest fapt regretabil de necunoștința
„limbei ruse de către țeranii moldovei nu
„trebuie însă să oprească introducerea limbei
„ruse în bisericile basarabene.

„Dacă voim ca Basarabia să fie nu nu-
„mai o provincie rusească ci o parte a Ru-
„siei integră, dacă voim ca dânsa să înce-
„teze a fi dorită (vojdelenă) de România și
„ori-ce agitație română să nu mai prinză
„rădăcinii acolo — atunci neaparat trebuie
„că cu ajutorul școalei să facem ca țeranii
„moldoveni să învețe limba rusă. Tocmai

1) Altmintrelea zis denunțări.

„spre această țintă este îndreptat sistemul
„adoptat de guvern a învățământului public
„în Basarabia. Obligațiunea limbei ruse și
„interzicerea limbei moldave sunt două mă-
„sură logice (176 pag.) Ministerul instruc-
„țiunii publice a îndreptat atențiunea sea
„specială asupra învățământului primar în
„această provincie. Cu acest scop s'a al-
„cătuit un vast proiect privitor la deschi-
„derea școlilor primare rurale, edificie pen-
„tru cari să vor construi pe socoteala mi-
„nisterului, asemenea tot ministeru va fur-
„nisa aceste școli cu cele trebuincioase.

„Așa dar, există speranța, că generațiu-
„nea tânără a moldovenilor din Basarabia,
„cu acest mod—prin școala și biserica, —
„va fi educată în spiritul poporului rus și
„se va topi organiceste în marea patriă a
„Rusiei.“

Ne oprim aci cu citațiunii. Cele interca-
late de noi pentru a da seamă cât măi pre-
cisă, despre „istoria Basarabiei“ scrisă prin
voința M. S. Impăratului Rusiei și editată
de către ministerul din lăuntru al Rusiei—
sunt suficiente pentru a demonstra români-
lor scopul, la care tinde această curioasă
carte.

Ea este destinată pentru a face lumina
în Rusia asupra Basarabiei; din altă parte,
să știe, că în Basarabia este riguros ăprit
a să introducă cărțile românești, ziarele și

alte publicațiuni, așa că nimeni nu poate răspunde neadevărurilor oficiale.

Tinerii români, cari au îndrăznit uneori a aduce din România niște cărți cu totul inofensive chiar în Basarabia, fură exilați pe calea administrativă, adică fără nici o judecată, ci prin simpla decisiune a guvernorului—exilați în Siberia.

Din altă parte, presa rusă publică mereu niște cărți pline de ură și dispreț pentru români ; așa de pildă de curând a apărut un volum de amintiri a lui Maximoff despre ultimul rebel, unde armata română este ridiculizată și batjocorită, unde să zice cum că chiar Grivița a fost luată de ruși, iar nu de români. Asemenea anul acesta, adică în 1892, au eșit memoriile doctorului împăratului Alexandru al II-lea, celebrului clinicist Botkin, în care acest mare dignitar rus vorbind de poporul român și România le caracterizează cu următoarele cuvinte franceze :

Hommes sans honneur
Femmes sans pudeur
Friuts sans saveur.

Dispreț și ură—iată dar simțimintele ce au rușii pentru noi.

Puindu-se într'o cumpănă cele ce se scriu de literații și ziaristi ruși împreună cu cele ce se scriu „prin voința M. S. Impăratului“ suntem datorii a judeca cu sânge

rece pravoslavnică Rusiă și a ne înfățișa pe rușii *tale quale* sunt ei de la împărat și guvernul său până la cel din urmă cărturar, ca nu cum-va să rămâie printre români, un singur om înșelat asupra simțimintelor și intențiunilor Rusiei față cu patria română, față cu poporul român.

Cartea lui Batiuşcoff pentru noi românii trebuie să serve drept înscricțiunea de pe porțile iadului lui Dante Ț

*Laschiate ogni sperantia voi ch'entrate!
Per me si va nel eterna dolore
Per me si va fra la perduta gente!*

Dincolo de Prut națiunea română este osândită la moarte.

S'o știm și să n'o uităm!

Vai de români, cari 'și pun speranța în Rusia!

PREȚUL 40 BANI.